

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΦΟΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ
2001 - 2002**

ΜΑΙΟΣ 2003

Ετήσια Έκθεση
Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων

Η παρούσα Έκθεση υποβάλλεται από τον Έφορο Δημοσίων Ενισχύσεων στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το εδάφιο (ζ) του άρθρου 9 των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2003. Αντίγραφο της κοινοποιείται στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Μάιος 2003

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΦΟΡΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Αρ. Φακ.: 25.07.001.01

Εξοχότατο
Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας,
Λευκωσία

Εξοχότατε,

Έχω την τιμή να υποβάλω την πρώτη Ετήσια Έκθεσή μου για την περίοδο Ιουνίου 2001-Δεκεμβρίου 2002 αναφορικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων μου, σύμφωνα με το εδάφιο (ζ) του άρθρου 9 των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2003.

Με εξαιρετική τιμή

(Χρίστος Ανδρέου)
Έφορος Δημοσίων Ενισχύσεων

Λευκωσία, 30 Μαΐου, 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
1. Εισαγωγή	1
2. Ο θεσμός του Εφόρου Δημοσίων Εισχύσεων	2
Α. Εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο	2
Β. Σύσταση και στελέχωση του Γραφείου	4
3. Νομοθετικό Πλαίσιο	7
4. Ρόλος και Εξουσίες του Εφόρου Δημοσίων Εισχύσεων	9
Α. Κλάδοι που δεν επηρεάζονται από την εφαρμογή του Νόμου	10
Β. Προϋποθέσεις για την ύπαρξη δημόσιας ενίσχυσης	10
Γ. Δημόσιες ενισχύσεις παρέχονται μόνο σε επιχειρήσεις	12
Δ. Δημόσιες ενισχύσεις που ο Έφορος οφείλει να εγκρίνει	12
Ε. Ενισχύσεις που ο Έφορος δύναται να εγκρίνει	14
ΣΤ. Ενισχύσεις de minimis	14
5. Ενημερωτικές και Διαφωτιστικές Δραστηριότητες	16
6. Σχέσεις με τη Νομοθετική και Εκτελεστική Εξουσία	18
Α. Σχέσεις με τη νομοθετική εξουσία	18
Β. Σχέσεις με την εκτελεστική εξουσία	18
7. Διεθνείς Σχέσεις	19
8. Ανάλυση Κοινοποιήσεων και Αποφάσεων για τα έτη 2001 και 2002	20
Α. Υφιστάμενα και νέα προγράμματα ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις	20
Β. Ανάλυση για το έτος 2001	23
Γ. Ανάλυση για το έτος 2002	29
9. Διαπιστώσεις και Εισηγήσεις από τη λειτουργία του Γραφείου	37
Α. Διαπιστώσεις	37
Β. Εισηγήσεις	40
10. Επίλογος	43
11. Συνοπτικά γεγονότα μεταγενέστερα της περιόδου που καλύπτει η Ετήσια Έκθεση	45

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το εδάφιο (ζ) του άρθρου 9 των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2003 (εφεξής καλουμένων ως ο «Νόμος»), ο Έφορος Δημοσίων Ενισχύσεων ετοιμάζει και υποβάλλει Ετήσια Έκθεση στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Η Ετήσια Έκθεση κοινοποιείται στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων και ακολούθως δημοσιεύεται.

Η Έκθεση αυτή καλύπτει τη χρονική περίοδο από 1^η Ιουνίου 2001 –ημερομηνία ανάληψης των καθηκόντων μου- μέχρι 31^η Δεκεμβρίου 2002. Με σχετική επιστολή μου ημερομηνίας 11 Μαρτίου 2002 εισηγήθηκα προς τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας όπως, για πρακτικούς λόγους, η Ετήσια Έκθεση για το 2001 εκδοθεί μαζί με αυτήν για το έτος 2002. Σε απαντητική του επιστολή στις 2 Απριλίου 2002 ο Διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου με πληροφόρησε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι σύμφωνος με την εισήγησή μου και ότι η πρώτη Ετήσια Έκθεση θα πρέπει να υποβληθεί τους πρώτους μήνες του 2003.

Αφού λοιπόν η παρούσα είναι η πρώτη Ετήσια Έκθεση που υποβάλλω, έκρινα σκόπιμο να παραθέσω μια σύντομη περιγραφή του θεσμού και των αρμοδιοτήτων του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων.

2. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΦΟΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

A. ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ

Η λειτουργία μιας ανοικτής οικονομίας της αγοράς υπό συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελεί βασική αρχή της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και των κρατών μελών της. Με βάση αυτήν την αρχή οικοδομήθηκε η εσωτερική αγορά προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων και, παράλληλα, δημιουργήθηκε ένα σύστημα προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού το οποίο διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Από οικονομικής σκοπιάς, ο ελεύθερος ανταγωνισμός αφενός μεν εγγυάται για τον καταναλωτή την παροχή ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών στις χαμηλότερες δυνατές τιμές, αφετέρου δε συμβάλλει στη γενικότερη οικονομική πρόοδο και ευημερία μέσω της εισαγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών και της χρήσης νέων μεθόδων παραγωγής.

Ένας από τους τομείς της πολιτικής ανταγωνισμού της Ε.Ε. είναι ο έλεγχος των δημόσιων ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη μέλη, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ο υγιής ανταγωνισμός των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων μέσα στην ενιαία αγορά προς όφελος όλων των ευρωπαίων καταναλωτών. Είναι εμφανής η βούληση της Ε.Ε. τόσο για την εξάλειψη των δημόσιων ενισχύσεων που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, όσο και για το συνεχή έλεγχο του συνολικού ύψους των ενισχύσεων αυτών. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η οικονομική και νομισματική ένωση κατέστησαν αναγκαίο τον ολοένα και αποτελεσματικότερο έλεγχο των δημόσιων ενισχύσεων δεδομένου ότι οι ενισχύσεις αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως υποκατάστατο φραγμών του εμπορίου που έχουν αρθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας ολοκλήρωσης.

Παρ' όλα αυτά, η Ε.Ε. θεωρεί ότι οι δημόσιες ενισχύσεις υπό ορισμένες προϋποθέσεις αποτελούν χρήσιμο και συχνά αναγκαίο εργαλείο είτε για την αντιμετώπιση οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων τα οποία η αγορά δεν μπορεί να επιλύσει από μόνη της, είτε για την επίτευξη σημαντικών στόχων της Κοινότητας, όπως η οικονομική και κοινωνική συνοχή, η προστασία του περιβάλλοντος, η στήριξη των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων, η επαγγελματική εκπαίδευση των εργαζομένων, η προώθηση του πολιτισμού κλπ.

Αν και οι κοινοτικοί κανόνες για τις δημόσιες ενισχύσεις (άρθρα 87-89 της Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) θα τύχουν αυτοδύναμης εφαρμογής στις υπό ένταξη χώρες κατά την ημερομηνία προσχώρησής τους στην Ε.Ε., εντούτοις η τελευταία, αναγνωρίζοντας την πρωταρχική σημασία που έχει η εφαρμογή του συστήματος ελέγχου των δημόσιων ενισχύσεων για την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς, θεωρεί απαραίτητο όπως από την πρώτη μέρα της ένταξής τους όλες οι υποψήφιες χώρες εφαρμόζουν σε πλήρη βάση και αποδοτικά το σύστημα που ισχύει σ' αυτή. Για το λόγο αυτό ζήτησε από τις υποψήφιες χώρες όπως, προενταξιακά, εισαγάγουν στη νομοθεσία τους κανόνες αντίστοιχους με τους δικούς της και θεσπίσουν θεσμικά όργανα που να είναι αρμόδια και ικανά για να ελέγξουν την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων. Ο λόγος που ζητήθηκε η άμεση προώθηση της εφαρμογής του κεκτημένου είναι για να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση στο νέο καθεστώς και να ελαχιστοποιηθούν οι πιέσεις του ανταγωνισμού στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην εγχώρια αγορά, οι οποίες θα ήταν έντονες εάν η εφαρμογή αφηνόταν να γίνει μετά την ένταξη.

Οι τρεις βασικές προϋποθέσεις που είχε θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το προσωρινό «κλείσιμο» του Κεφαλαίου για τον Ανταγωνισμό τόσο στο μέρος του που αφορά τις δημόσιες ενισχύσεις όσο και στο μέρος του που αφορά την προστασία του ανταγωνισμού ήταν:

- (α) ύπαρξη του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου (the necessary legislative framework with respect to antitrust and state aid) (εναρμόνιση)
- (β) διοικητική ικανότητα για εφαρμογή του κεκτημένου [an adequate administrative capacity (in particular, a well-functioning competition authority)], και
- (γ) αξιόπιστο μητρώο για την εφαρμογή του κεκτημένου για τον ανταγωνισμό (a credible enforcement record of the *acquis* in all areas of competition policy).

Για ικανοποίηση της τρίτης προϋπόθεσης θα έπρεπε, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, να εκδοθεί σημαντικός αριθμός αποφάσεων από τον Έφορο Δημοσίων Ενισχύσεων και στη συνέχεια να επιλεγεί δείγμα από τις αποφάσεις αυτές για να αξιολογηθούν από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού με σκοπό να διαπιστωθεί ο βαθμός ικανότητας του Γραφείου για ορθή εφαρμογή του κερτημένου.

Σημειώνεται, επίσης, ότι η Δημοκρατία είχε αναλάβει ειδική υποχρέωση και δέσμευση να υιοθετήσει και εφαρμόσει πλήρως το κερτημένο για τον ανταγωνισμό πολύ πριν από την ένταξή μας στην Ε.Ε. (application of the Community acquis well before accession). Παρόμοια υποχρέωση δεν υπάρχει σε οποιοδήποτε άλλο Κεφάλαιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Στόχος του Γραφείου από την εγκαθίδρυσή του ήταν η ικανοποίηση όλων των προϋποθέσεων που προανέφερα για να καταστεί δυνατό το “κλείσιμο” του Κεφαλαίου το συντομότερο δυνατό.

B. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Η σύσταση και λειτουργία του Γραφείου του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων έγινε μέσα στα πλαίσια της εναρμόνισης της Κυπριακής Νομοθεσίας με το κοινοτικό κερτημένο στον τομέα των δημόσιων ενισχύσεων.

I. Προσωπικό

Με το διορισμό μου ως Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων τον Ιούνιο του 2001 δυνάμει του άρθρου 8 του Νόμου άρχισε η σταδιακή στελέχωση του Γραφείου με αποτέλεσμα σήμερα το επιστημονικό προσωπικό να απαρτίζεται από 7 άτομα, συμπεριλαμβανομένου του Εφόρου:

1. Μιχάλης Καμπέρης, Πτυχίο Νομικής, LL.M. (European Legal Studies)

Νομικός Σύμβουλος

2. Σπύρος Ιεροθέου, LL.B(Hons), LL.M. (Comparative & E.U. Law)

Νομικός Σύμβουλος

3. Κωνσταντίνος Χολέβας, Πτυχίο Οικονομικών, M.A. (Economics of the E.U.)

Οικονομικός Σύμβουλος

4. Ονούφριος Κουλλά, Πτυχίο Οικονομικών, M.Sc. (Economics)

Οικονομικός Λειτουργός

5. Θάλεια Ιωαννίδου, Πτυχίο Πολιτικής Επιστήμης, M.A. (International Conflict Analysis)

Έκτακτη Διοικητική Λειτουργός

6. Ανδρέας Λοΐζου, Πτυχίο Οικονομικών, Diploma (Economics & Finance)

Έκτακτος Οικονομικός Λειτουργός

Όλα τα πιο πάνω άτομα έχουν προσληφθεί ή είναι αποσπασμένα στο Γραφείο δυνάμει του άρθρου 8(3) του Νόμου σύμφωνα με το οποίο «Ο Έφορος υποβοηθείται στο έργο του από αριθμό υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών ή άλλων υπαλλήλων που είναι αποσπασμένοι στο Υπουργείο Οικονομικών και που ορίζονται για το σκοπό αυτό από το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ή από άλλα πρόσωπα τα οποία προσλαμβάνονται με συμβόλαιο».

Επιπλέον το Γραφείο μας συνεργάζεται, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο, με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης του Μάαστριχτ στα πλαίσια διμερούς συμφωνίας.

Σημειώνεται επίσης ότι σχεδόν όλα τα στελέχη του Γραφείου έχουν παρακολουθήσει σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό πάνω σε θέματα δημόσιων ενισχύσεων.

Στο Γραφείο, πέραν του επιστημονικού προσωπικού που αναφέρεται πιο πάνω, απασχολούνται 5 άτομα στα οποία έχουν ανατεθεί από τον Έφορο διοικητικά και γραμματειακά καθήκοντα.

II. Οργάνωση του Γραφείου

Αρχικά το Γραφείο στεγάστηκε στο πρώην κτήριο του Υπουργείου Οικονομικών. Από τα τέλη Δεκεμβρίου του 2002 μεταφερθήκαμε σε χώρο που μας παραχωρήθηκε στο καινούργιο κτήριο του Υπουργείου.

Το Γραφείο είναι πλήρως μηχανογραφημένο· κάθε λειτουργός έχει το δικό του ηλεκτρονικό υπολογιστή ο οποίος είναι συνδεδεμένος με το διαδίκτυο και το σύστημα αυτοματοποίησης του Υπουργείου Οικονομικών.

Στο Γραφείο λειτουργεί ηλεκτρονικό αρχείο, το οποίο τηρείται ενήμερο μέσω της εφαρμογής του συστήματος αυτοματοποίησης γραφείου. Το αρχείο αυτό, όπως έχει αποδειχθεί, αποτελεί σημαντική βοήθεια στη διεκπεραίωση των καθημερινών μας καθηκόντων. Επιπλέον, έχουμε προβεί στη δημιουργία (α) μητρώου δημόσιων ενισχύσεων και (β) ηλεκτρονικού προγράμματος για την εφαρμογή και παρακολούθηση των ενισχύσεων τύπου «de minimis» (ενισχύσεων ήσσονος σημασίας).

Επίσης, το Γραφείο είναι συνδρομητής στη βάση δεδομένων Celex η οποία χρησιμοποιείται καθημερινά και είναι απαραίτητη για την ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία του Γραφείου. Οι συνδρομητές του Celex έχουν πρόσβαση σε πάνω από 200.000 έγγραφα που χρονολογούνται από το 1951 μέχρι σήμερα, σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ε.Ε.: η βάση αυτή περιλαμβάνει το σύνολο της κοινοτικής νομοθεσίας και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Την ευθύνη για την παραγωγή και διαχείριση της βάσης αυτής έχει η Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

3. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το Νομοσχέδιο για τον Έλεγχο των Δημοσίων Ενισχύσεων κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 30 Νοεμβρίου 2000 και ψηφίστηκε ομόφωνα σε Νόμο στις 8 Μαρτίου 2001 με τίτλο «Ο περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμος» (Ν.30(Ι) του 2001). Ο Νόμος τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου 2001, ύστερα από την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αριθμό 53.538 και ημερομηνία 11 Απριλίου 2001. Ο Νόμος αυτός, που θεσπίστηκε ύστερα από επίμονη απαίτηση της Ε.Ε., ενσωματώνει στην έννομη τάξη της Κυπριακής Δημοκρατίας διατάξεις κοινοτικού δικαίου που ισχύουν άμεσα (αυτόματα) στα κράτη μέλη της Ε.Ε. και για τον έλεγχο της εφαρμογής των οποίων δεν είναι αρμόδια τα κράτη μέλη αλλά η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η σημασία του Νόμου αυτού είναι μεγάλη διότι επιτρέπει στις κυπριακές επιχειρήσεις να προετοιμαστούν για τις συνθήκες που θα αντιμετωπίσουν μετά την ένταξη.

Ο Νόμος-Πλαίσιο που εγκρίθηκε αποτελεί σημαντικό σταθμό στην εναρμονιστική προσπάθεια της Δημοκρατίας και τη φέρνει πλησιέστερα προς την ολοκλήρωση της εναρμόνισης στον τομέα αυτό. Η θέσπιση του Νόμου και της Δευτερογενούς Εναρμονιστικής Νομοθεσίας (Κανονισμών) που επακολούθησε συνιστούσε, όπως προαναφέρθηκε, μια από τις τρεις βασικές προϋποθέσεις που έθεσε η Ε.Ε. για το προσωρινό «κλείσιμο» του Κεφαλαίου για τον Ανταγωνισμό. Τρεις τέτοιοι Κανονισμοί που αφορούν τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις, την Επαγγελματική Εκπαίδευση, και την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη εγκρίθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 19 Απριλίου 2001, ενώ άλλοι τρεις, που αφορούν την Προστασία του Περιβάλλοντος, τις Δημόσιες Ενισχύσεις που χορηγούνται με τη Μορφή Εγγυήσεων, και τη Διάσωση και Αναδιάρθρωση Προβληματικών Επιχειρήσεων, εγκρίθηκαν στις 12 Ιουλίου 2001. Ακολούθως, στις 7 Φεβρουαρίου 2002 εγκρίθηκαν οι Κανονισμοί που ρυθμίζουν την πώληση γης και κτηρίων από τις δημόσιες αρχές, ενώ στις 11 Ιουλίου 2002 εγκρίθηκαν οι Κανονισμοί για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα. Για την ολοκλήρωση της δευτερογενούς νομοθεσίας υπολείπεται η θέσπιση των Κανονισμών που αφορούν τη διαφάνεια των οικονομικών σχέσεων μεταξύ του Κράτους και των δημόσιων επιχειρήσεων.

Όλοι οι πιο πάνω Κανονισμοί περιέχουν κριτήρια για την έγκριση δημόσιων ενισχύσεων σε διάφορους τομείς, κλάδους ή δραστηριότητες, όπως ανώτατα επιτρεπτά όρια ενισχύσεων (εντάσεις ενισχύσεων), επιλέξιμο κόστος, και κριτήρια ελέγχου και διαφάνειας.

Η εφαρμογή της Νομοθεσίας αυτής σηματοδότησε ριζικές αλλαγές στη διαδικασία έγκρισης, χορήγησης και ελέγχου των δημόσιων ενισχύσεων που παραχωρούνται με πόρους του Δημοσίου από οποιαδήποτε Αρμόδια Αρχή, η οποία περιλαμβάνει το Υπουργικό Συμβούλιο, κάθε Υπουργό, τα Διοικητικά Συμβούλια νομικών προσώπων δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, τα Δημοτικά Συμβούλια, τα Κοινοτικά Συμβούλια και κάθε δημόσια ή άλλη αρχή όταν αποφασίζει αυτόβουλα ή υλοποιώντας πολιτική του Δημοσίου τη χορήγηση ενίσχυσης οποιασδήποτε μορφής.

Μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου, 2002 ο Νόμος υπέστη δύο τροποποιήσεις που αφορούσαν:

- (α) την απαγόρευση των ενισχύσεων τύπου *de minimis* για τις εξαγωγές και τις μεταφορές, την απαγόρευση των εξαγωγικών ενισχύσεων, τον ορισμό του επιτοκίου αναφοράς, και τον εκ των υστέρων έλεγχο των εγκεκριμένων δημόσιων ενισχύσεων (Ν.122(Ι)/2001), και
- (β) την έκθεση που υποβάλλει η εκάστοτε Αρμόδια Αρχή στον Έφορο για την υλοποίηση των δημόσιων ενισχύσεων και τον καθορισμό τελευταίας ημερομηνίας για τη γνωστοποίηση των αποφάσεων του Εφόρου προς την εκάστοτε Αρμόδια Αρχή (Ν.139(Ι)/2002).

Στην όλη προσπάθεια για την πλήρη εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα των δημόσιων ενισχύσεων ουσιαστική υπήρξε και η συμβολή των νομικών συμβούλων μου, οι οποίοι συνέταξαν 3 Προσχέδια Κανονισμών, εκ των οποίων 2, αφού έτυχαν του απαραίτητου νομοτεχνικού ελέγχου από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, ψηφίστηκαν σε Κανονισμούς από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

4. ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΤΟΥ ΕΦΟΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Ο ρόλος του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων, ως ανεξάρτητου αξιωματούχου, είναι η πιστή και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων των περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμων.

Ο Έφορος έχει εξουσία, όπως, μεταξύ άλλων –

- (α) διερευνά, αξιολογεί και εγκρίνει την παραχώρηση δημόσιων ενισχύσεων (εκ των προτέρων έλεγχος),
- (β) ελέγχει την υλοποίηση και το τελικό αποτέλεσμα των εγκεκριμένων δημόσιων ενισχύσεων (εκ των υστέρων έλεγχος),
- (γ) ετοιμάζει και διατηρεί ενημερωμένο Αρχείο Δημοσίων Ενισχύσεων (Μητρώο Δημοσίων Ενισχύσεων),
- (δ) εξασφαλίζει από τις Αρμόδιες Αρχές εκθέσεις για την υλοποίηση και το τελικό αποτέλεσμα της παραχώρησης κάθε συγκεκριμένης δημόσιας ενίσχυσης, και
- (ε) ετοιμάζει και υποβάλλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Ετήσια Στατιστική Έρευνα για την παραχώρηση δημόσιων ενισχύσεων, καθώς και Ετήσια Έκθεση για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του που αναφέρονται στο Νόμο αυτό, με παρατηρήσεις και εισηγήσεις.

Επισημαίνεται, επιπλέον, ότι ο Έφορος ορίζει ανά τριμηνία το επιτόκιο αναφοράς με γνωστοποίησή του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, ο Έφορος δε χαράσσει πολιτική αλλά μόνο εξετάζει κατά πόσο τα προγράμματα δημόσιων ενισχύσεων/ατομικές δημόσιες ενισχύσεις που του υποβάλλουν οι Αρμόδιες Αρχές είναι συμβατά με τη Νομοθεσία. Το Γραφείο, όμως,

είναι πάντοτε στη διάθεση των Αρμόδιων Αρχών για παροχή οποιασδήποτε βοήθειας για κατάρτιση νέων σχεδίων που δε θα αντίκεινται στις πρόνοιες της Νομοθεσίας. Στην ουσία το Γραφείο διαδραματίζει το ρόλο τον οποίο έχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Ε.Ε., δηλαδή τον έλεγχο της τήρησης των κανόνων για τις δημόσιες ενισχύσεις.

A. ΚΛΑΔΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Εντός του πεδίου εφαρμογής του Νόμου εμπίπτουν όλες οι δημόσιες ενισχύσεις εκτός από εκείνες που εξαιρούνται ρητά. Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 6 του Νόμου, δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του Νόμου οι δημόσιες ενισχύσεις προς τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία, καθώς και οι δημόσιες ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις διεθνών δραστηριοτήτων.

Ωστόσο, οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε αυτούς τους τομείς θα πρέπει να κοινοποιούνται στον Έφορο, χωρίς, όμως, να απαιτείται έγκριση.

B. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, «δημόσια ενίσχυση» σημαίνει την οικονομική ενίσχυση που χορηγείται υπό οποιαδήποτε μορφή, άμεσα ή έμμεσα, από το Δημόσιο ή με πόρους του Δημοσίου και που νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής.

Πιο συγκεκριμένα, μία ενίσχυση συνιστά δημόσια ενίσχυση όταν πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες τέσσερις προϋποθέσεις του Νόμου:

(α) Μεταφορά Δημόσιων Πόρων

Η ενίσχυση πρέπει να χορηγείται από πόρους του Δημοσίου (από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, τον Προϋπολογισμό των Δήμων ή Τοπικών Αρχών κλπ). Δεν είναι απαραίτητο να παρέχεται από το ίδιο το Κράτος αλλά μπορεί να παρέχεται από κάποια ιδιωτική ή δημόσια παρεμβαλλόμενη οντότητα η οποία έχει λάβει σχετική εντολή από το

Κράτος (π.χ. όταν μία ιδιωτική τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη της διαχείρισης ενός προγράμματος ενισχύσεων προς ΜΜΕ, που χρηματοδοτείται, όμως, από το Κράτος).

Το μέσο με το οποίο παρέχεται η δημόσια ενίσχυση και η μορφή που αυτή παίρνει δεν έχει καμία σημασία. Ως εκ τούτου, αποτελούν ή μπορούν να αποτελέσουν δημόσιες ενισχύσεις, μεταξύ άλλων, και φορολογικές ελαφρύνσεις ή φοροαπαλλαγές (όταν αυτές αφορούν επιχειρήσεις και όχι γενικά το φορολογούμενο πολίτη), τα χαμηλότοκα δάνεια, οι κρατικές εγγυήσεις (όταν παρέχονται υπό συνθήκες ευνοϊκότερες από εκείνες που ισχύουν στην ελεύθερη αγορά), οι ενοικιάσεις υπό ευνοϊκούς όρους ακινήτων που ανήκουν στο Δημόσιο, η παροχή υπηρεσιών σε επιχορηγημένες τιμές κλπ.

(β) Οικονομικό Όφελος

Η ενίσχυση πρέπει να συνιστά οικονομικό όφελος στο δικαιούχο, δηλαδή να ισοδυναμεί με οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο η αποδέκτρια επιχείρηση δε θα είχε λάβει υπό τις κανονικές συνθήκες της επιχειρηματικής της δραστηριότητας (π.χ. δάνειο με ευνοϊκούς όρους, αγορά ή μίσθωση ακίνητης κρατικής ιδιοκτησίας σε τιμή κατώτερη της αγοραίας).

(γ) Επιλεκτικότητα

Η ενίσχυση πρέπει να παρέχεται επιλεκτικά, δηλαδή να συνιστά ευνοϊκή μεταχείριση ορισμένων μόνο επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής. Η «επιλεκτικότητα» είναι το στοιχείο που διαφοροποιεί τη δημόσια ενίσχυση από τα λεγόμενα «μέτρα γενικού χαρακτήρα», δηλαδή μέτρα που ισχύουν αυτόματα για όλες ανεξαιρέτα τις επιχειρήσεις του Κράτους ανεξαρτήτως τομέα δραστηριότητας. Τέτοια είναι τα φορολογικά μέτρα που εφαρμόζονται στο σύνολο της επικράτειας κάθε Κράτους για όλες τις επιχειρήσεις: για παράδειγμα η μείωση των επιτοκίων ή του εταιρικού φόρου δε θεωρείται δημόσια ενίσχυση παρόλο που μειώνει το κόστος των επιχειρήσεων ή/και αυξάνει τα κέρδη τους, διότι τα οφέλη παρέχονται σε όλες τις επιχειρήσεις. Τα μέτρα αυτά εμπίπτουν στα πλαίσια της οικονομικής πολιτικής κάθε Κράτους. Αντίθετα, μία επιχορήγηση που δε δίδεται γενικά σε όλες ανεξαιρέτα τις επιχειρήσεις αλλά περιορίζεται, για παράδειγμα, στον τομέα της μεταποιητικής εξαγωγικής βιομηχανίας είναι επιλεκτικό μέτρο.

(δ) Νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού

Η ενίσχυση πρέπει να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των δικαιούχων επιχειρήσεων και των μη δικαιούχων επιχειρήσεων οι οποίες δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ανταγωνίσιμων προϊόντων ή υπηρεσιών και εδρεύουν στην Κύπρο ή στο εξωτερικό.

Γ. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΜΟΝΟ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, επιχείρηση σημαίνει φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, ή σύνολο ή ένωση προσώπων, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, που αναπτύσσει ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα. Ο όρος αυτός είναι αρκετά ευρύς ώστε, εκτός από τις εταιρείες, να καλύπτει επίσης και αυτοεργοδοτούμενα φυσικά πρόσωπα (π.χ. δικηγόρους, λογιστές, ιατρούς) και τους περισσότερους ημικρατικούς οργανισμούς. Το μοναδικό κριτήριο που χαρακτηρίζει την επιχείρηση είναι η ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας. Γενικά, η έννοια της οικονομικής δραστηριότητας περιλαμβάνει «κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά και η οποία, τουλάχιστον καταρχήν, ενδέχεται να ασκείται από ιδιωτικό νομικό πρόσωπο κερδοσκοπικού χαρακτήρα»¹. Κατά συνέπεια, δε θεωρούνται επιχειρήσεις οι ημικρατικοί οργανισμοί που έχουν αποκλειστικά διοικητικές αρμοδιότητες (π.χ. το Επιστημονικό Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης κλπ). Αντίθετα, Τμήματα που δε διαθέτουν δική τους νομική προσωπικότητα, αλλά αναπτύσσουν οικονομική δραστηριότητα, είναι για τους σκοπούς του Νόμου επιχειρήσεις (π.χ. το Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών).

Δ. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΟΥ Ο ΕΦΟΡΟΣ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΕΓΚΡΙΝΕΙ

Το άρθρο 4 του Νόμου καθορίζει τις δημόσιες ενισχύσεις που ο Έφορος οφείλει να εγκρίνει. Η αρμοδιότητα του Εφόρου είναι δέσνια και περιορίζεται στο να εξετάζει κατά πόσο πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει ο Νόμος² όταν οι προϋποθέσεις πληρούνται, ο Έφορος δεν έχει άλλη επιλογή από την έγκριση της ενίσχυσης.

¹ Συμπεράσματα του Γενικού Εισαγγελέα κ. Jacobs της 13.09.2001, στην υπόθεση C-218/00 *Cisal di Baddistello Venanzio & C. Sas*.

Οι ενισχύσεις αυτές είναι οι ακόλουθες:

- (α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προέλευσης των προϊόντων (π.χ. επιχορήγηση επιχειρήσεων για πώληση γάλακτος στα σχολεία με χαμηλότερη τιμή νοουμένου, βέβαια, ότι δε γίνεται διάκριση υπέρ συγκεκριμένου κατασκευαστή)
- (β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα (π.χ. αποκατάσταση ζημιών που υπέστησαν επιχειρήσεις από σεισμούς, πλήμμυρες κ.λ.π.) ένα τέτοιο παράδειγμα ήταν η οικονομική βοήθεια που εγκρίθηκε και παρασχέθηκε σε εταιρεία για αντικατάσταση των μηχανημάτων της που καταστράφηκαν από πυρκαγιά τον Αύγουστο του 2002.
- (γ) οι ενισχύσεις για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας της Δημοκρατίας, όπως για παράδειγμα η ενεργειακή κρίση στη δεκαετία του 1970
- (δ) οι ενισχύσεις που ανταποκρίνονται στις ανάγκες συντονισμού των μεταφορών ή που αντιστοιχούν στην αποκατάσταση ορισμένων βαρών συνυφασμένων με την έννοια της παροχής δημόσιας υπηρεσίας (για παράδειγμα, ενίσχυση εταιρειών λεωφορείων για άγονες γραμμές), και
- (ε) οι ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί στις επιχειρήσεις αυτές.

Από τις πιο πάνω πέντε κατηγορίες ενισχύσεων η πιο σημαντική είναι η τελευταία. Δημοσιονομικά μονοπώλια, δηλαδή μονοπώλια των οποίων ο πρωταρχικός στόχος είναι

η αύξηση των δημόσιων εσόδων (π.χ. μονοπώλια τσιγάρων, σπύρτων, οινοπνευματωδών ποτών κλπ), δεν υπάρχουν στην Κύπρο. Αντίθετα, ενδέχεται να υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (π.χ. παροχή ταχυδρομικών υπηρεσιών, τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και ηλεκτροδότησης στο σύνολο του εδάφους της Κύπρου περιλαμβανομένων και περιοχών όπου η παροχή τέτοιων υπηρεσιών είναι ασύμφορη).

Ε. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΟΥ Ο ΕΦΟΡΟΣ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΕΓΚΡΙΝΕΙ

Το άρθρο 5(1) του Νόμου απαριθμεί τις κατηγορίες ενισχύσεων που ο Έφορος δύναται να εγκρίνει. Για τις ενισχύσεις αυτές, ο Έφορος διαθέτει διακριτική ευχέρεια και μπορεί να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης. Επειδή το εδάφιο 1 του άρθρου 5 είναι γενικό, υπάρχει πρόνοια στο εδάφιο 2 για την έκδοση Κανονισμών που θα περιέχουν λεπτομερή κριτήρια για την έγκριση συγκεκριμένων κατηγοριών ενισχύσεων που εμπίπτουν στους τομείς που καλύπτει το εν λόγω άρθρο. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, έχουν ήδη εκδοθεί, με βάση το εδάφιο αυτό, συνολικά έξι Κανονισμοί.

ΣΤ. ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ DE MINIMIS

Μία σημαντική πρόνοια του Νόμου είναι οι ενισχύσεις de minimis. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, ενίσχυση de minimis σημαίνει μία ή περισσότερες δημόσιες ενισχύσεις που χορηγούνται από μία ή περισσότερες Αρμόδιες Αρχές, με την οποία ή τις οποίες δε χορηγείται συνολικά σε οποιαδήποτε επιχείρηση ποσό που να υπερβαίνει τις £57.000 ανά τριετία αρχής γενομένης από τις 30 Απριλίου 2001. Στο ποσό αυτό υπολογίζονται μόνο τα ποσά των ενισχύσεων που παρέχονται εξ αρχής ως de minimis. Τα ποσά που χορηγούνται στην επιχείρηση δυνάμει της ενίσχυσης ή των ενισχύσεων που έχουν εγκριθεί από τον Έφορο δε συνυπολογίζονται με τα ποσά των ενισχύσεων de minimis για σκοπούς διακρίβωσης της τήρησης του ανώτατου ποσού των £57.000 ανά τριετία. Με άλλα λόγια, οι ενισχύσεις de minimis δε σφραγίζονται με τις υπόλοιπες κατηγορίες δημόσιων ενισχύσεων, αλλά μπορούν να χορηγούνται επιπρόσθετα προς αυτές.

Το βάρος της διαδικασίας χορήγησης και ελέγχου αυτού του τύπου ενίσχυσης πέφτει πάνω στην Αρμόδια Αρχή και, κυρίως, πάνω στην κάθε επιχείρηση που παίρνει ενίσχυση de minimis η οποία θα πρέπει να διαβεβαιώσει ότι σε μία τριετία δεν πήρε και δε θα πάρει ως ενισχύσεις de minimis ποσά που ξεπερνούν συνολικά τις £57.000.

Σημειώνεται, όμως, ότι απαγορεύονται οι ενισχύσεις de minimis στον τομέα των εξαγωγών και των μεταφορών.

Η πρακτική σημασία του κανόνα de minimis έγκειται στο γεγονός ότι αρκετά προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις, τα οποία συνιστούν δημόσιες ενισχύσεις και δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες δημόσιων ενισχύσεων που ο Έφορος οφείλει ή δύναται να εγκρίνει δυνάμει των άρθρων 4 και 5 του Νόμου, μπορούν να εξακολουθήσουν να χορηγούνται, εφόσον το ποσό που καταβάλλεται προς την κάθε επιχείρηση δεν ξεπερνά τις £57.000 ανά τριετία. Νοείται, βέβαια, ότι η Αρμόδια Αρχή θα χαρακτηρίσει τις ενισχύσεις αυτές ως de minimis.

5. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Από τις πρώτες μέρες της ανάληψης των καθηκόντων μου, το Γραφείο ανέλαβε μια συστηματική εκστρατεία ενημέρωσης όλων των φορέων αναφορικά με το θεσμό του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων.

Μέσα στα πλαίσια αυτά έχουν κυκλοφορήσει σχετικές Εγκύκλιοι σε όλες τις κρατικές υπηρεσίες και τμήματα, τους ημικρατικούς οργανισμούς και τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.

Παράλληλα έχω δώσει σειρά ενημερωτικών διαλέξεων, όπως στην Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων, στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, στην Ένωση Δήμων, στο Σύνδεσμο Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου και στην Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης.

Επίσης μέσα στα πλαίσια του σχεδίου διδυμοποίησης (twinning light project), το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Ε.Ε, διοργανώθηκαν δύο εργαστήρια σε συνεργασία με Γερμανούς εμπειρογνώμονες. Το πρώτο, το οποίο παρουσιάστηκε από 3 Γερμανούς εμπειρογνώμονες, αφορούσε τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος και σε αυτό είχαν συμμετάσχει 47 άτομα από κυβερνητικές υπηρεσίες, ημικρατικούς οργανισμούς, ανεξάρτητες υπηρεσίες και τον ιδιωτικό τομέα. Το δεύτερο, το οποίο παρουσιάστηκε από 2 Γερμανούς εμπειρογνώμονες, αφορούσε τις περιφερειακές ενισχύσεις και τα διαρθρωτικά ταμεία και σε αυτό έλαβαν μέρος 28 άτομα.

Στην προσπάθειά μου για καλύτερη ενημέρωση του ευρύτερου κοινού σημαντικός υπήρξε και ο ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης, αφού έχω παραχωρήσει συνεντεύξεις τόσο σε καθημερινές όσο και σε εβδομαδιαίες εφημερίδες αναφορικά με την κείμενη Νομοθεσία, τις δυνατότητες παροχής δημόσιων ενισχύσεων και τις δραστηριότητες του Γραφείου. Επιπρόσθετα έχω παραχωρήσει συνεντεύξεις σε τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς.

Σημαντική πηγή άντλησης πληροφοριών για το κοινό αποτελεί και η ιστοσελίδα του Γραφείου www.publicaid.gov.cy, η οποία λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2001 τόσο στην ελληνική όσο και στην αγγλική γλώσσα. Η ιστοσελίδα αυτή ενημερώνεται σχεδόν επί καθημερινής βάσεως με τις διαλέξεις, συνεντεύξεις και άλλες δραστηριότητες του Γραφείου, ενώ παράλληλα όλες οι αποφάσεις του Εφόρου, μετά τη δημοσίευσή τους στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, καταχωρούνται σε αυτήν.

Επιπρόσθετα, παρέχεται η δυνατότητα επικοινωνίας με το Γραφείο μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου commissioner@publicaid.gov.cy.

6. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

A. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Το Γραφείο κλήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις ενώπιον διάφορων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (π.χ. Εμπορίου, Οικονομικών και Προϋπολογισμού) για να εκθέσει τις απόψεις του πάνω σε θέματα που εξετάζοντο. Επίσης παρουσιάστηκε ενώπιον των αρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών κατά τη συζήτηση τροποποιητικών νομοσχεδίων που αφορούσαν τους περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμους του 2001 μέχρι 2002 και προσχεδίων Κανονισμών που απαιτούνταν για την καλύτερη εφαρμογή τους.

B. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Παρά τις αρχικές αντιδράσεις και επιφυλάξεις των Αρμόδιων Αρχών, με τη σωστή διαφώτιση και ενημέρωσή τους με σεμινάρια, συνεντεύξεις και άλλες εκδηλώσεις έχει αναπτυχθεί στενή και πολύ εποικοδομητική συνεργασία με το Γραφείο. Είναι αξιοσημείωτο ότι έχει καταστεί πλέον ρουτίνα για τις Αρμόδιες Αρχές να ζητούν την έγκριση του Γραφείου για οποιαδήποτε μέτρα ενισχύσεων προτού τα υποβάλλουν στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση. Σε αριθμό περιπτώσεων το Υπουργικό Συμβούλιο ανέβαλε τη λήψη απόφασης ζητώντας πρώτα τη γνώμη του Γραφείου. Αυτό μαρτυρεί ότι έχει αρχίσει να αναπτύσσεται κουλτούρα ανταγωνισμού (competition culture) και οι Αρμόδιες Αρχές πειθαρχούν πλέον στους κανόνες των δημόσιων ενισχύσεων.

7. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το Γραφείο του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων θεσμοθετήθηκε μέσα στα πλαίσια της εναρμόνισης της Κυπριακής Νομοθεσίας με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα των δημόσιων ενισχύσεων. Μέσα στα πλαίσια αυτά τόσο εγώ όσο και λειτουργοί του Γραφείου συμμετείχαμε ενεργά σε δύο Συνέδρια για τον Ανταγωνισμό στη Λουμπλιάνα και στο Βίλνιους που διοργανώθηκαν από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τη συμμετοχή των υπό ένταξη χωρών. Επιπλέον, το Γραφείο εκπροσωπήθηκε σε συνέδρια και συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις Βρυξέλλες και στο Μάαστριχτ.

Σημαντικές ήταν επίσης και οι δύο επισκέψεις που πραγματοποίησε κλιμάκιο της Ε.Ε. τον Οκτώβριο του 2001 και το Φεβρουάριο του 2002 στην Κύπρο για έλεγχο της πορείας εναρμόνισης στο Κεφάλαιο του Ανταγωνισμού. Το Γραφείο απέσπασε πολύ ευνοϊκά σχόλια από την αντιπροσωπεία αναφορικά με το έργο που είχε επιτελεσθεί μέχρι τότε. Επίσης, τόσο για το έτος 2000 όσο και για το 2001 ετοιμάστηκε και αποστάληκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Ετήσια Στατιστική Επισκόπηση για τις Δημόσιες Ενισχύσεις (State Aid Survey) η οποία περιέχει στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν στην Κύπρο κατά τα έτη αυτά. Εξάλλου τον Απρίλιο του 2002 υποβλήθηκε στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού το Μητρώο των Δημόσιων Ενισχύσεων στην Κύπρο.

Άξιο αναφοράς είναι και το σχέδιο διδυμοποίησης που χρηματοδοτήθηκε από την Ε.Ε. και αποσκοπούσε στην ενδυνάμωση των διοικητικών δομών εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα των δημόσιων ενισχύσεων στην Κύπρο. Ύστερα από διαγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. επιλέχθηκε για συνεργασία με το Γραφείο το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών της Γερμανίας. Η διάρκεια του σχεδίου ήταν έξι μήνες, δηλαδή από τον Ιούλιο μέχρι τον Δεκέμβριο του 2002. Η κυριότερη δραστηριότητα του σχεδίου ήταν η υποβοήθηση του Γραφείου στην αξιολόγηση των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων.

8. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2001 ΚΑΙ 2002

Α. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Με βάση το Νόμο, κατά κανόνα, ουδεμία παροχή δημόσιας ενίσχυσης είναι επιτρεπτή στη Δημοκρατία εκτός εάν έχει προηγουμένως εγκριθεί από τον Έφορο Δημοσίων Ενισχύσεων. Σύμφωνα με το εδάφιο (1) του άρθρου 10 του Νόμου, κάθε Αρμόδια Αρχή που προτίθεται να χορηγήσει νέα δημόσια ενίσχυση κοινοποιεί στον Έφορο προσχέδιο της εν λόγω ενίσχυσης, υποβάλλοντας μαζί όλες τις σχετικές πληροφορίες. Επισημαίνεται ότι με βάση το ίδιο άρθρο οποιαδήποτε προσθήκη, τροποποίηση, παράταση ή ανανέωση υφιστάμενης δημόσιας ενίσχυσης θεωρείται νέα ενίσχυση και, ως εκ τούτου, προσχέδιό της θα πρέπει να κοινοποιείται στον Έφορο.

Η διαδικασία κοινοποίησης ρυθμίζεται με το περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων (Διαδικασία Κοινοποίησης) Διάταγμα του 2001 που εξέδωσε το Υπουργικό Συμβούλιο με σχετική απόφασή του ημερομηνίας 16 Μαΐου 2001 με αριθμό 53.673, και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 15 Ιουνίου 2001. Σύμφωνα με το εν λόγω Διάταγμα η κοινοποίηση οφείλει να είναι πλήρης και επακριβής, και να περιέχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την εξέταση από τον Έφορο του κοινοποιηθέντος προσχεδίου ενίσχυσης.

Με σχετική εγκύκλιό μου ημερομηνίας 26 Ιουνίου 2001, ενημέρωσα τις Αρμόδιες Αρχές για την υποχρέωσή τους να κοινοποιούν προσχέδια νέων, υφιστάμενων και τροποποιήσεων υφιστάμενων ενισχύσεων.

Σύμφωνα με το εδάφιο (1) του άρθρου 21 του Νόμου, τα προγράμματα ενισχύσεων που βρίσκονταν σε ισχύ κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του Νόμου, δηλαδή στις 30 Απριλίου 2001, και οι ατομικές ενισχύσεις, των οποίων η χορήγηση είχε αρχίσει κατά την εν λόγω ημερομηνία και επρόκειτο να συνεχιστεί για διάστημα μεγαλύτερο των δύο χρόνων, έπρεπε να είχαν κοινοποιηθεί με πλήρεις λεπτομέρειες στον Έφορο σε

προκαθορισμένο έντυπο εντός έξι μηνών, δηλαδή το αργότερο μέχρι τις 30 Οκτωβρίου 2001. Όσα από τα υφιστάμενα προγράμματα δημόσιων ενισχύσεων και ατομικές δημόσιες ενισχύσεις έχουν αξιολογηθεί από τον Έφορο και έχουν κριθεί με αιτιολογημένη απόφασή του ότι αντίκεινται εν όλω ή εν μέρει στις διατάξεις της Νομοθεσίας καταργούνται ή τροποποιούνται από την Αρμόδια Αρχή, ανάλογα με την απόφαση του Εφόρου, όχι άμεσα αλλά σε διάστημα δύο χρόνων αφότου τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος, δηλαδή μέχρι τις 30 Απριλίου 2003.

Η πρόνοια αυτή του Νόμου, για την οποία η Κύπρος υπέστη κριτική από την Ε.Ε., είναι πολύ ουσιαστική γιατί παρείχετο στις Αρμόδιες Αρχές χρονικό περιθώριο μέχρι τις 30 Απριλίου 2003 να καταρτίσουν και υποβάλουν στον Έφορο νέα προγράμματα δημόσιων ενισχύσεων και ατομικές δημόσιες ενισχύσεις που να είναι συμβατά και θα μπορούσαν να εγκριθούν πριν από την κατάργηση των υφισταμένων.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το εδάφιο (3) του άρθρου 21 του Νόμου, όσα από τα υφιστάμενα προγράμματα δημόσιων ενισχύσεων και ατομικές δημόσιες ενισχύσεις δεν είχαν κοινοποιηθεί στον Έφορο εντός της τεθείσας προθεσμίας, δηλαδή μέχρι τις 30 Οκτωβρίου 2001, θεωρούνται ότι αντίκεινται στις διατάξεις του Νόμου και καταργούνται το αργότερο μέχρι τις 30 Απριλίου 2003, έστω κι αν αυτά θα είχαν κριθεί συμβατά σε περίπτωση που κοινοποιούνταν εμπρόθεσμα.

Αναφορικά με τα νέα προγράμματα ενισχύσεων και τις νέες ατομικές ενισχύσεις, τονίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Νόμου, καμιά νέα δημόσια ενίσχυση δεν μπορεί να χορηγηθεί νόμιμα εάν δεν έχει προηγουμένως κοινοποιηθεί στον Έφορο και εγκριθεί. Κατά συνέπεια η χορήγηση νέας δημόσιας ενίσχυσης χωρίς να έχει εγκριθεί εκ των προτέρων από τον Έφορο καθιστά τη δημόσια ενίσχυση αυτομάτως παράνομη και η παρανομία αυτή δεν μπορεί να θεραπευθεί εκ των υστέρων.

Η αξιολόγηση των κοινοποιηθέντων προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων αποτελείται από δύο στάδια. Ο Έφορος αξιολογεί σε πρώτο στάδιο κατά πόσο το κοινοποιηθέν πρόγραμμα ενίσχυσης/ατομική ενίσχυση πληροί σωρευτικά τις

τέσσερις προϋποθέσεις του Νόμου για την ύπαρξη δημόσιας ενίσχυσης, όπως αυτές αναφέρονται στο μέρος 4.B. πιο πάνω. Στη συνέχεια, στις περιπτώσεις εκείνες που ο Έφορος θεωρήσει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές και, συνεπώς, το πρόγραμμα ενίσχυσης/ατομική ενίσχυση συνιστά δημόσια ενίσχυση, εξετάζει κατά πόσο αυτή είναι συμβατή με τις διατάξεις της Νομοθεσίας. Ο Έφορος, αφού λάβει υπόψη τις λεπτομέρειες της κοινοποιηθείσας δημόσιας ενίσχυσης, κρίνει, με αιτιολογημένη απόφασή του, κατά πόσο αυτή εγκρίνεται ή αντίκειται εν όλω ή εν μέρει στις διατάξεις της Νομοθεσίας. Στη δεύτερη περίπτωση, αυτή είτε καταργείται είτε πρέπει να τύχει τροποποίησης από την Αρμόδια Αρχή.

Συνοπτικά, στις περιπτώσεις που ο Έφορος κρίνει ότι το υφιστάμενο κοινοποιηθέν μέτρο ή προσχέδιο νέας ενίσχυσης συνιστά δημόσια ενίσχυση εκδίδει ένα από τα ακόλουθα είδη αποφάσεων:

1. θετική απόφαση, δηλαδή το κοινοποιηθέν μέτρο είναι συμβατό με τις διατάξεις της Νομοθεσίας
2. αρνητική απόφαση, συνεπώς εάν πρόκειται για υφιστάμενο μέτρο θα πρέπει να καταργηθεί, ενώ εάν πρόκειται για προσχέδιο νέας ενίσχυσης τούτη δε θα τεθεί σε εφαρμογή, και
3. θετική απόφαση υπό όρους, δηλαδή η Αρμόδια Αρχή θα πρέπει να προβεί σε τροποποίηση του κοινοποιηθέντος μέτρου.

Σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 21 του Νόμου οι αποφάσεις του Εφόρου πρέπει να είναι αιτιολογημένες. Η διάρθρωση των αποφάσεων έχει εγκριθεί και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, περιλαμβάνει δε αναλυτική περιγραφή και αξιολόγηση του κοινοποιηθέντος μέτρου, και το διατακτικό της απόφασης.

B. ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2001

I. Προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις που κοινοποιήθηκαν

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, για την περίοδο από 1 Ιουνίου 2001 μέχρι 30 Οκτωβρίου 2001 είχαν κοινοποιηθεί στο Γραφείο 402 υφιστάμενα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις, καθώς επίσης και 12 νέα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις. Επιπλέον, για την περίοδο από 1 Νοεμβρίου 2001 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001, κοινοποιήθηκε ένα υφιστάμενο πρόγραμμα ενίσχυσης/ατομική ενίσχυση, το οποίο θεωρήθηκε ως μη κοινοποιηθέν αφού δεν κοινοποιήθηκε εντός της τεθείσας προθεσμίας, και τρία νέα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις. Συνολικά, για την περίοδο από 1 Ιουνίου 2001 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001 κοινοποιήθηκαν στο Γραφείο 403 υφιστάμενα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις και 15 νέα.

Πίνακας 1: **Κοινοποιήσεις κατά το έτος 2001**

Περίοδος	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες ενισχύσεις	Σύνολο
Από 1.6.2001-30.10.2001	402	12	414
Από 1.11.2001-31.12.2001	1	3	4
Σύνολο	403	15	418

II. Προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις που κοινοποιήθηκαν κατά Αρμόδια Αρχή

Κατά το έτος 2001 κοινοποιήθηκαν προγράμματα ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις από 33 Αρμόδιες Αρχές: οι περισσότερες κοινοποιήσεις αφορούσαν προγράμματα ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις του Τμήματος Τελωνείων, του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων και της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Η κατανομή κατά Αρμόδια Αρχή των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων που κοινοποιήθηκαν παρουσιάζεται στον Πίνακα 2:

Πίνακας 2: **Κοινοποιήσεις κατά Αρμόδια Αρχή, 2001**

Αρμόδια Αρχή	Αριθμός Κοινοποιήσεων		Σύνολο
	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες ενισχύσεις	
Υπουργείο Οικονομικών	3	5	8
Τμήμα Τελωνείων	200	-	200
Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων	55	2	57
Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	44	6	50
Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	9	1	10
Τμήμα Οδικών Μεταφορών	1	-	1
Δήμος Παραλιμνίου	1	-	1
Υπουργείο Εσωτερικών	6	-	6
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών	8	-	8
Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	11	-	11
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	2	-	2
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	1	-	1
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	3	-	3
Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	17	-	17
Τμήμα Ηλ/Μηχανολογικών Υπηρεσιών	2	-	2
Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας	1	-	1
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	11	-	11
Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού	2	-	2
Δήμος Λάρνακας	2	-	2
Κεντρικός Φορέας Ισότιμης Κατανομής Βαρών	1	-	1
Δήμος Πάφου	1	-	1
Δήμος Λευκωσίας	1	-	1
Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου	1	-	1
Γενικό Λογιστήριο	10	-	10
Αρχή Διμένων Κύπρου	1	-	1
Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου	1	-	1
Δήμος Αγλαντζιάς	1	-	1
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	2	-	2
Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	1	1	2
Δήμος Αγίας Νάπας	1	-	1
Γραφείο Προγραμματισμού	1	-	1
Δήμος Στροβόλου	1	-	1
Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας	1	-	1
ΣΥΝΟΛΟ	403	15	418

III. Ανάλυση αποφάσεων που εκδόθηκαν το έτος 2001

Η αξιολόγηση των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων που κοινοποιήθηκαν στο Γραφείο άρχισε το Σεπτέμβριο του 2001. Συγκεκριμένα, η πρώτη απόφαση εκδόθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2001 και αφορούσε πρόγραμμα ενίσχυσης του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

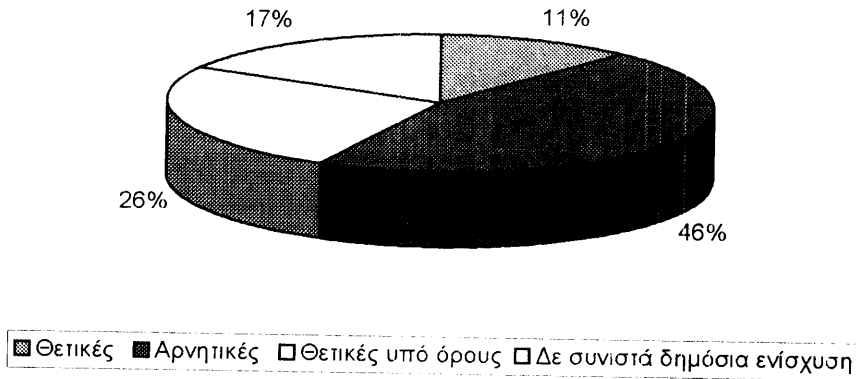
Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, κατά το έτος 2001 το Γραφείο εξέδωσε συνολικά 35 αποφάσεις, από τις οποίες 27 αφορούσαν υφιστάμενα και 8 νέα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις. Επισημαίνεται ότι 29 αποφάσεις αφορούσαν προγράμματα ενισχύσεων ενώ 6 ατομικές ενισχύσεις.

Αναλυτική κατάσταση των αποφάσεων που εκδόθηκαν το 2001 παρουσιάζεται στον Πίνακα 3 και το Σχεδιάγραμμα 1 που ακολουθούν:

Πίνακας 3: **Αποφάσεις κατά το έτος 2001**

Είδος απόφασης	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες Ενισχύσεις	Σύνολο
Θετικές	-	4	4
Αρνητικές	14	2	16
Θετικές υπό όρους	9	-	9
Δε συνιστά δημόσια ενίσχυση	4	2	6
Σύνολο	27	8	35

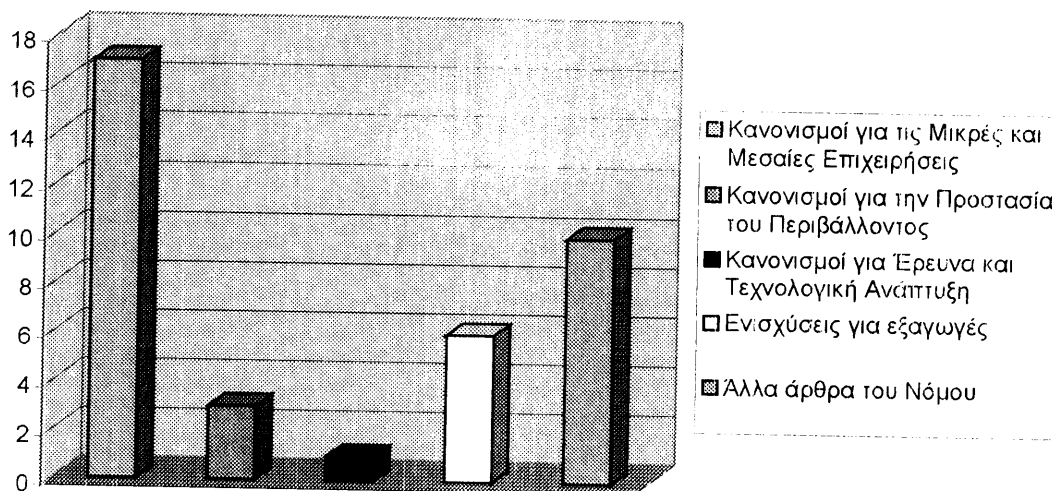
Σχεδιάγραμμα 1: Κατανομή αποφάσεων του 2001 κατά είδος

IV. Αξιολόγηση ενισχύσεων σύμφωνα με τη Νομοθεσία

Τα υφιστάμενα και νέα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις, για τα οποία εκδόθηκαν αποφάσεις κατά το έτος αυτό, αξιολογήθηκαν σύμφωνα με την εκάστοτε εν ισχύ Νομοθεσία (Πρωτογενή και Δευτερογενή), κατάσταση της οποίας φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 2:

Σχεδιάγραμμα 2: Αξιολόγηση ενισχύσεων σύμφωνα με τη Νομοθεσία

Ανάμεσα στα πιο σημαντικά σχέδια που αξιολογήθηκαν και εγκρίθηκαν περιλαμβάνονται:

- το νέο σχέδιο για τεχνολογική αναβάθμιση του μεταποιητικού τομέα με το οποίο οι μεταποιητικές βιομηχανίες θα ενισχύονται με £3 εκ. ετησίως για αγορά καινούργιων και πιο σύγχρονων μηχανημάτων και εξοπλισμού, και
- το πρόγραμμα για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας μέσω των εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων. Η ετήσια δαπάνη για το πρόγραμμα αυτό ανέρχεται σε £2 εκ.

Επιπλέον, δύο σημαντικά σχέδια που αξιολογήθηκαν και για τα οποία εκδόθηκε αρνητική απόφαση είναι:

- το σχέδιο παροχής κυβερνητικής βοήθειας για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εξαγωγικής βιομηχανίας με ετήσια δαπάνη £2,75 εκ., και
- το σχέδιο για επιδότηση της τιμής πετρελαίου για τα αεροπλάνα των Κυπριακών Αερογραμμών. Η ετήσια δαπάνη για το σχέδιο αυτό ανέρχεται σε £0,6 εκ.

Τέλος, ένα άλλο σημαντικό σχέδιο, που κατά την αξιολόγησή του κρίθηκε ότι δε συνιστά δημόσια ενίσχυση, αφορούσε τη χορηγία στο Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας με ετήσιο προϋπολογισμό £0,85 εκ.

V. Αποφάσεις που εκδόθηκαν κατά Αρμόδια Αρχή

Οι περισσότερες αποφάσεις που εξέδωσε το Γραφείο αφορούσαν προγράμματα ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων.

Η κατανομή κατά Αρμόδια Αρχή των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων για τα οποία το Γραφείο εξέδωσε απόφαση φαίνεται στον Πίνακα 4 που ακολουθεί:

Πίνακας 4: Αποφάσεις κατά Αρμόδια Αρχή, 2001

Αρμόδια Αρχή	Αριθμός Αποφάσεων		Σύνολο
	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες ενισχύσεις	
Υπουργείο Οικονομικών	-	2	2
Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων	7	1	8
Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	14	5	19
Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	2	-	2
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	1	-	1
Αρχή Λιμένων Κύπρου	1	-	1
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας	1	-	1
Γραφείο Προγραμματισμού	1	-	1
ΣΥΝΟΛΟ	27	8	35

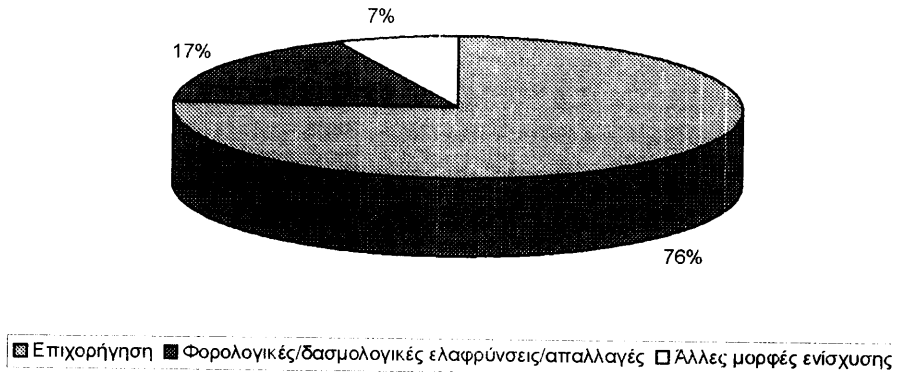
VI. Μορφή δημόσιας ενίσχυσης

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, δημόσια ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί υπό οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένων της επιχορήγησης, της εγγύησης δανείου ή άλλης εγγύησης, της παροχής δανείου με μειωμένο επιτόκιο, της επιδότησης επιτοκίου και της μείωσης ή απαλλαγής φόρων, δασμών ή τελών.

Κατά το έτος 2001, από τις 35 αποφάσεις που εξέδωσε το Γραφείο οι 29 αφορούσαν προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις που πληρούσαν σωρευτικά τις προϋποθέσεις του Νόμου για την ύπαρξη δημόσιας ενίσχυσης. Από τις 29 αυτές αποφάσεις οι 22 αφορούσαν οικονομική ενίσχυση υπό τη μορφή επιχορήγησης, οι 5 υπό τη μορφή φορολογικών/δασμολογικών ελαφρύνσεων και απαλλαγών, ενώ δύο αφορούσαν οικονομική ενίσχυση υπό άλλες μορφές.

Αναλυτική κατάσταση των αποφάσεων που εκδόθηκαν σύμφωνα με τη μορφή ενίσχυσης φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 3 πιο κάτω:

Σχεδιάγραμμα 3: Αποφάσεις κατά μορφή ενίσχυσης

Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2002

I. Προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις που κοινοποιήθηκαν

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5, για την περίοδο από 1 Ιανουαρίου 2002 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2002 είχαν κοινοποιηθεί στο Γραφείο μου 32 υφιστάμενα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις, τα οποία, αφού δεν είχαν κοινοποιηθεί εντός της τεθείσας προθεσμίας, δηλαδή μέχρι τις 30 Οκτωβρίου 2001, θεωρούνται ως μη κοινοποιηθέντα, καθώς επίσης και 27 νέα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις.

Πίνακας 5: Κοινοποιήσεις κατά το έτος 2002

Περίοδος	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες ενισχύσεις	Σύνολο
Από 1.1.2002-31.12.2002	32	27	59

II. Προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις που κοινοποιήθηκαν κατά Αρμόδια Αρχή

Κατά το έτος 2002 κοινοποιήθηκαν προγράμματα ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις από 14 Αρμόδιες Αρχές: οι περισσότερες κοινοποιήσεις αφορούσαν προγράμματα

ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις του Τμήματος Δασών, της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Η κατανομή κατά Αρμόδια Αρχή των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων που κοινοποιήθηκαν παρουσιάζεται στον Πίνακα 6:

Πίνακας 6: **Κοινοποιήσεις κατά Αρμόδια Αρχή, 2002**

Αρμόδια Αρχή	Αριθμός Κοινοποιήσεων		Σύνολο
	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες ενισχύσεις	
Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων (Τ.Ε.Π)	1	-	1
Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	1	6	7
Δήμος Παραλμνίου	-	2	2
Υπουργείο Εσωτερικών	5	-	5
Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	-	12	12
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	-	1	1
Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	-	2	2
Δανειστικοί Επίτροποι	-	1	1
Τμήμα Δασών	23	-	23
Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας	1	-	1
Υπουργείο Οικονομικών-Τ.Ε.Π.-Τμήμα Τελωνείων-Δημοτικές Αρχές	-	1	1
Τμήμα Γεωργίας	-	1	1
Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών	1	-	1
Τμήμα Εργασίας	-	1	1
ΣΥΝΟΛΟ	32	27	59

III. Ανάλυση αποφάσεων που εκδόθηκαν το έτος 2002

Κατά το έτος 2002 το Γραφείο εξέδωσε συνολικά 135 αποφάσεις εκ των οποίων οι 99 αφορούσαν υφιστάμενα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις, 24 νέα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις, ενώ 12 αποφάσεις αφορούσαν μη κοινοποιηθέντα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις. Συνοπτικά 107 αποφάσεις αφορούσαν προγράμματα ενισχύσεων, ενώ 28 ατομικές ενισχύσεις.

Επισημαίνεται ότι για το ίδιο πρόγραμμα ενίσχυσης, που αφορούσε τη δανειοδότηση οικοδομών παραδοσιακής αρχιτεκτονικής με επιχορηγημένο επιτόκιο, το Γραφείο έλαβε

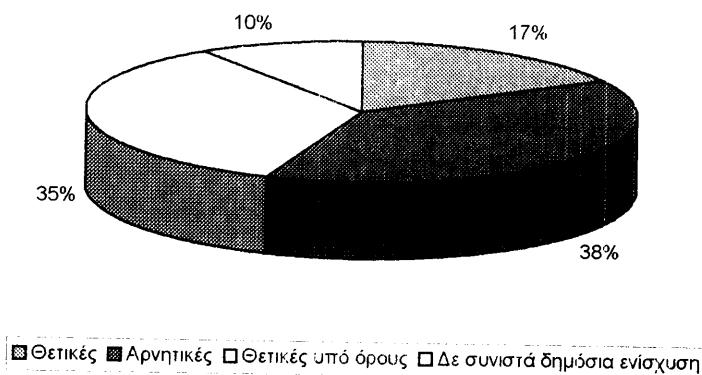
δύο κοινοποιήσεις αλλά εκδόθηκε μία απόφαση. Επίσης εκδόθηκε μία ομαδική απόφαση που κάλυπτε 115 κοινοποιήσεις υφιστάμενων ενισχύσεων του Τμήματος Τελωνείων σχετικά με εμπορεύματα που απαλλάσσονται από τον τελωνειακό δασμό και το φόρο κατανάλωσης.

Αναλυτική εικόνα των αποφάσεων που εκδόθηκαν το 2002 φαίνεται στον Πίνακα 7 και στο Σχεδιάγραμμα 4 που ακολουθούν:

Πίνακας 7: **Αποφάσεις κατά το έτος 2002**

Είδος απόφασης	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες ενισχύσεις	Σύνολο
Θετικές	3	20	23
Αρνητικές	49	3	52
Θετικές υπό όρους	46	1	47
Δε συνιστά δημόσια ενίσχυση	13	-	13
Σύνολο	111	24	135

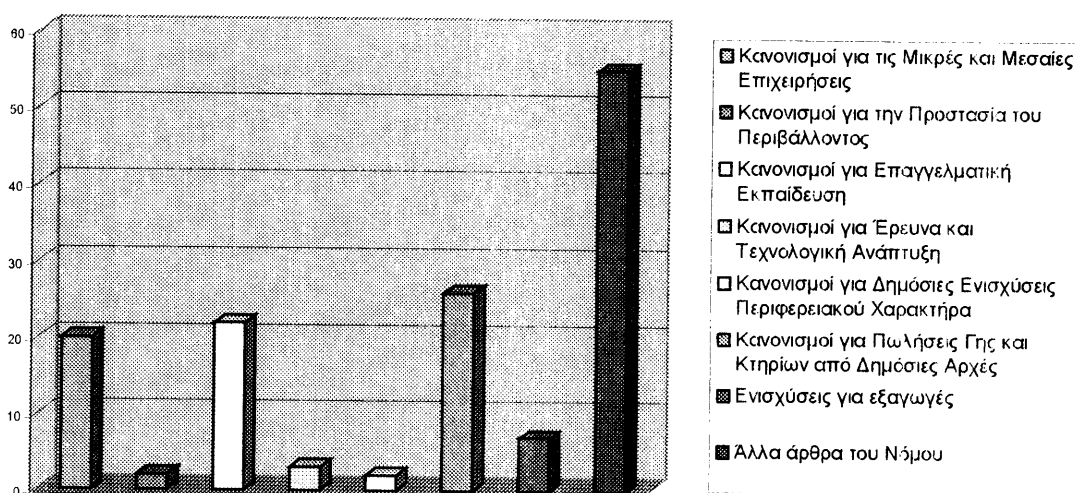
Σχεδιάγραμμα 4: **Κατανομή αποφάσεων του 2002 κατά είδος**

IV. Αξιολόγηση ενισχύσεων σύμφωνα με τη Νομοθεσία

Τα υφιστάμενα και νέα προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις, για τα οποία εκδόθηκαν αποφάσεις κατά το έτος αυτό, αξιολογήθηκαν σύμφωνα με την εκάστοτε εν ισχύ Νομοθεσία (Πρωτογενή και Δευτερογενή), κατάσταση της οποίας φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 5 που ακολουθεί:

Σχεδιάγραμμα 5: Αξιολόγηση ενισχύσεων σύμφωνα με τη Νομοθεσία

Ανάμεσα στα πιο σημαντικά σχέδια που αξιολογήθηκαν και εγκρίθηκαν περιλαμβάνονται:

- η κρατική χορηγία προς το Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου ύψους £3 εκ. περίπου ετησίως·
- το σχέδιο χορηγιών για εξοικονόμηση ενέργειας και ενθάρρυνση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η δαπάνη για το πρόγραμμα αυτό κατά τα πρώτα πέντε χρόνια λειτουργίας του θα ξεπεράσει τα £20 εκ., ενώ τούτο επεκτείνεται και για άλλα δέκα χρόνια, και
- 11 προγράμματα της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού για επαγγελματική εκπαίδευση των εργαζομένων με συνολικό ετήσιο προϋπολογισμό £4,9 εκ.

Ένα άλλο σημαντικό σχέδιο το οποίο αξιολογήθηκε και εγκρίθηκε υπό όρους είναι το νέο πενταετές πρόγραμμα αναζωογόνησης των περιοχών πράσινης γραμμής Λευκωσίας (Δήμοι Λευκωσίας και Αγίου Δομετίου) που αφορά επιχορήγηση έργων που θα εκτελεστούν από ιδιώτες. Η ετήσια δαπάνη του σχεδίου αυτού ανέρχεται σε £3 εκ.

Αξιοσημείωτες είναι, επίσης, και οι αρνητικές αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν για σχέδια που αφορούσαν τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης.

V. Αποφάσεις που εκδόθηκαν κατά Αρμόδια Αρχή

Οι περισσότερες αποφάσεις που εξέδωσε το Γραφείο αφορούσαν προγράμματα ενισχύσεων και ατομικές ενισχύσεις του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων.

Η κατανομή κατά Αρμόδια Αρχή των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων για τα οποία το Γραφείο εξέδωσε απόφαση φαίνεται στον Πίνακα 8 που ακολουθεί. Όπως έχει προαναφερθεί, για το υφιστάμενο πρόγραμμα ενίσχυσης που αφορούσε τη δανειοδότηση οικοδομών παραδοσιακής αρχιτεκτονικής με επιχορηγημένο επιτόκιο, και το οποίο κοινοποιήθηκε από δύο Αρμόδιες Αρχές –τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού και το Γενικό Λογιστήριο– έχει εκδοθεί μία απόφαση. Το σύνολο των αποφάσεων για το έτος 2002 είναι 135· ωστόσο η συγκεκριμένη απόφαση καταγράφηκε στον πιο κάτω πίνακα ως απόφαση που απευθύνεται και στις δύο Αρμόδιες Αρχές.

Πίνακας 8: Αποφάσεις κατά Αρμόδια Αρχή, 2002

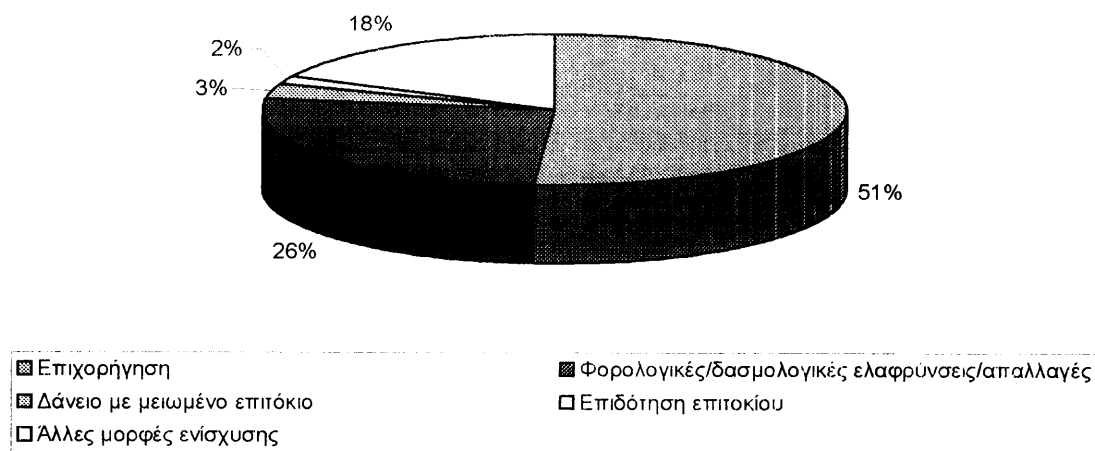
Αρμόδια Αρχή	Αριθμός Αποφάσεων		Σύνολο
	Υφιστάμενες ενισχύσεις	Νέες ενισχύσεις	
Υπουργείο Οικονομικών	2	-	2
Τμήμα Τελωνείων	13	-	13
Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων	14	-	14
Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	28	6	34
Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	6	1	7
Υπουργείο Εσωτερικών	2	-	2
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών	8	-	8
Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	4	-	4
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	1	-	1
Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	14	11	25
Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας	1	-	1
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	3	-	3
Δήμος Πάφου	-	1	1
Γενικό Λογιστήριο	4	-	4
Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	-	3	3
Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας	1	-	1
Δανειστικοί Επιτρόποι	-	1	1
Τμήμα Δασών	11	-	11
Τμήμα Εργασίας	-	1	1
ΣΥΝΟΛΟ	112	24	136

VI. Μορφή δημόσιας ενίσχυσης

Κατά το έτος 2002, από τις 135 αποφάσεις που εξέδωσε το Γραφείο οι 122 αφορούσαν προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις που πληρούσαν σωρευτικά τις προϋποθέσεις του Νόμου για την ύπαρξη δημόσιας ενίσχυσης. Οι δημόσιες αυτές ενισχύσεις χορηγούνται ή πρόκειται να χορηγηθούν υπό τη μορφή της επιχορήγησης, των φορολογικών/δασμολογικών ελαφρύνσεων και απαλλαγών, της παροχής δανείου με μειωμένο επιτόκιο, της επιδότησης επιτοκίου, καθώς και υπό άλλες μορφές όπως αυτή της μίσθωσης κρατικής γης με μειωμένο ενοίκιο.

Αναλυτική κατάσταση των 122 προγραμμάτων δημόσιων ενισχύσεων/ατομικών δημόσιων ενισχύσεων με βάση τη μορφή ενίσχυσης φαίνεται στο Σχεδιάγραμμα 6 πιο κάτω:

Σχεδιάγραμμα 6: **Αποφάσεις κατά μορφή ενίσχυσης**

VII. Έκδοση Εμπεριστατωμένης Γνώμης

Εκτός από τις 135 αποφάσεις που εξέδωσε το Γραφείο κατά το 2002, επιπρόσθετα εκδόθηκε, δυνάμει του άρθρου 13 του Νόμου, εμπειριστατωμένη γνώμη που αφορούσε διάταξη του περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας (Τροποποιητικού) (Αρ. 2) Νόμου του 2002 [άρθρο 3(2)(δ)]. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, τα φυσικά πρόσωπα που λαμβάνουν ή πιστώνονται με τόκους από καταθέσεις στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης (ΟΧΣ) απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής μέρους της έκτακτης εισφοράς για την άμυνα, η οποία ανέρχεται σε 10%. Συγκεκριμένα, τα πρόσωπα αυτά καταβάλλουν έκτακτη εισφορά για την άμυνα σε ποσοστό 3% επί του ποσού των τόκων που λαμβάνουν ή πιστώνονται.

Η προαναφερθείσα διάταξη, η οποία περιέπεσε στην αντίληψή μου κατόπιν γραπτής καταγγελίας από το Σύνδεσμο Εμπορικών Τραπεζών, εξετάστηκε κατά πόσο συνιστά ενέργεια που αντιβαίνει προς τα άρθρα 3 και 10 του Νόμου τα οποία προβλέπουν την εκ των προτέρων κοινοποίηση και έγκριση από τον Έφορο Δημοσίων Ενισχύσεων

οποιασδήποτε δημόσιας ενίσχυσης που χορηγείται στη Δημοκρατία. Για το σκοπό αυτό, ζήτησα με επιστολή μου όλες τις σχετικές λεπτομέρειες για το πιο πάνω μέτρο από την Αρμόδια Αρχή, δηλαδή το Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. Η Αρμόδια Αρχή με επιστολή της κοινοποίησε στο Γραφείο μου όλα τα αναγκαία πληροφοριακά στοιχεία για το συγκεκριμένο μέτρο. Όπως προέκυψε από τα υποβληθέντα στοιχεία, ο ΟΧΣ αποτελεί έμμεσο δικαιούχο του μέτρου, αφού το εν λόγω φορολογικό κίνητρο προσφέρεται αποκλειστικά στους καταθέτες του, και η ενίσχυση προς αυτόν ικανοποιεί σωρευτικά τις προϋποθέσεις του Νόμου για την ύπαρξη δημόσιας ενίσχυσης.

Επομένως, η Αρμόδια Αρχή ενήργησε αντίθετα προς τα άρθρα 3 και 10 του Νόμου· συγκεκριμένα, χορήγησε νέα δημόσια ενίσχυση χωρίς να την κοινοποιήσει εκ των προτέρων για έγκριση στον Έφορο. Για το λόγο αυτό εκδόθηκε η εμπειριστατωμένη γνώμη δυνάμει του άρθρου 13(1) του Νόμου καθορίζοντας ότι η πιο πάνω παράνομη ενέργεια της Αρμόδιας Αρχής θα έπρεπε να αρθεί μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2002.

Προς συμμόρφωση με την πιο πάνω γνώμη, ο Υπουργός Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 5 Δεκεμβρίου 2002 τροποποιητικό Νομοσχέδιο. Το εν λόγω Νομοσχέδιο παραπέμφθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού η οποία εισηγήθηκε την επαναφορά του ισχύοντος μέχρι τότε καθεστώτος επιβάρυνσης με συντελεστή 3%. Η εισήγηση αυτή υιοθετήθηκε από την ολομέλεια της Βουλής των Αντιπροσώπων στη συνεδρία στις 19 Δεκεμβρίου 2002. Αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω ήταν η παρανομία να μην έχει ακόμη αρθεί².

² Βλ. Μέρος ΙΙ, σημείο ΙΙ της παρούσας Έκθεσης.

9. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

A. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

I. Ανάγκη τροποποίησης του περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμου

Από την εφαρμογή του θεσμού του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων και τη λειτουργία του Γραφείου κατά τα έτη 2001 και 2002 κρίθηκαν αναγκαίες για την καλύτερη εφαρμογή του περί Ελέγχου των Δημοσίων Ενισχύσεων Νόμου οι ακόλουθες τροποποιήσεις:

Τροποποιητικός Νόμος 122(I)/2001

(α) Τροποποίηση του άρθρου 2 του βασικού Νόμου:

- (i) με τη διαγραφή και αντικατάσταση της πρώτης επιφύλαξης της ερμηνείας του όρου ενίσχυση *de minimis* ώστε αυτή να μην περιλαμβάνει ενισχύσεις προς τις μεταφορές. Με την τροποποίηση αυτή, οι σχετικές διατάξεις της Κυπριακής Νομοθεσίας εναρμονίζονται πλήρως με τις διατάξεις του κοινοτικού Κανονισμού 69/2001/ΕΚ, της 12^{ης} Ιανουαρίου 2001.
- (ii) με την εισαγωγή στο κείμενο του Νόμου της ερμηνείας του όρου «επιτόκιο αναφοράς» για λόγους μεγαλύτερης νομοτεχνικής αποτελεσματικότητας.

(β) Προσθήκη νέου άρθρου

Ο βασικός Νόμος τροποποιήθηκε με την προσθήκη του άρθρου 5Α το οποίο απαγορεύει γενικά όλες τις ενισχύσεις για εξαγωγές. Με αυτήν την τροποποίηση δεν είναι πια αναγκαία η περίληψη απαγόρευσης αυτής της μορφής ενισχύσεων στους Κανονισμούς που εκδίδονται δυνάμει του Νόμου.

(γ) Τροποποίηση του άρθρου 13 του Νόμου

Με την τροποποίηση αυτή παρέχεται μεγαλύτερη ευελιξία στις αρμοδιότητες του Εφόρου, ώστε να μπορεί να επιλαμβάνεται οποιωνδήποτε περιπτώσεων ενέργειας ή παράλειψης που αντιβαίνει στις διατάξεις του Νόμου όταν, με οποιονδήποτε τρόπο, διαπιστώνει την ύπαρξη τέτοιων περιπτώσεων.

Τροποποιητικός Νόμος 139(I)/2002

(α) Αντικατάσταση του κειμένου του άρθρου 12 του βασικού Νόμου ούτως ώστε οι προβλεπόμενες από το εν λόγω άρθρο εκθέσεις για την υλοποίηση των δημόσιων ενισχύσεων να καθίστανται από τριμηνιαίες ετήσιες.

(β) Αντικατάσταση της επιφύλαξης του άρθρου 21 του βασικού Νόμου με την οποία σκοπείται η παράταση της προθεσμίας για έκδοση από τον Έφορο των αποφάσεών του επί του συνόλου των ενισχύσεων που υφίσταντο κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του βασικού Νόμου από 18 σε 23 μήνες.

II. Ενημερωτικές εγκύκλιοι

Όσον αφορά τις ενισχύσεις de minimis, σημειώνεται ότι αυτές ούτε κοινοποιούνται ούτε χρειάζονται έγκριση διότι η Ε.Ε. τις θεωρεί ασήμαντες. Ωστόσο, για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος καταστρατήγησης των διατάξεων του Νόμου, κρίθηκε σκόπιμο και περιλήφθηκε στο Νόμο μία διαδικασία μέσω της οποίας ο Έφορος θα ελέγχει ότι για κάθε επιχείρηση οι ενισχύσεις de minimis δε θα ξεπερνούν τις £57.000 ανά τριετία. Η διαδικασία βασίζεται σε ένα σύστημα γραπτών δηλώσεων κάθε δικαιούχου τέτοιας ενίσχυσης. Για τις λεπτομέρειες της διαδικασίας αυτής στάληκε σχετική εγκύκλιος σε όλους τους αρμόδιους φορείς, στην οποία επισυνάπτονται τόσο το έντυπο σχετικά με τα συνοπτικά πληροφοριακά στοιχεία που κοινοποιεί η Αρμόδια Αρχή στον Έφορο σε περίπτωση χορήγησης ενίσχυσης de minimis όσο και το συνιστώμενο υπόδειγμα της γραπτής δήλωσης που υποβάλλει ο δικαιούχος σε περίπτωση χορήγησης ενίσχυσης de minimis και η οποία απαιτείται δυνάμει του εδαφίου 2 του άρθρου 7 του Νόμου.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία των ενισχύσεων τις οποίες ο Έφορος οφείλει να εγκρίνει δυνάμει του άρθρου 4(ε) του Νόμου, που αφορούν τις ενισχύσεις προς επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί στις επιχειρήσεις αυτές, απέστειλε σχετική εγκύκλιο στην οποία επεξηγείται με σαφήνεια ο όρος «υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος».

Ο λόγος για τον οποίο ο Έφορος έκρινε επιβεβλημένη την αποστολή της εν λόγω εγκυκλίου είναι η έλλειψη ορισμού της υπηρεσίας αυτής στο Νόμο. Εναπόκειται στο Δημόσιο να καθορίσει ποιες οικονομικές υπηρεσίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4(ε) του Νόμου. Η ενεργοποίηση της συγκεκριμένης διάταξης, πέραν του καθορισμού, απαιτεί και τη ρητή ανάθεση της υπηρεσίας αυτής με ρητή πρόνοια Νόμου ή Κανονιστικής Διοικητικής Πράξης ή με γραπτή απόφαση από το Δημόσιο σε συγκεκριμένη επιχείρηση. Όταν το κόστος της συγκεκριμένης υπηρεσίας μπορεί να υπολογιστεί με σχετική ακρίβεια και παρέχεται στην επιχείρηση, που είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση της υπηρεσίας αυτής, δημόσια ενίσχυση που αντισταθμίζει απλώς το προαναφερόμενο κόστος, τότε η εν λόγω ενίσχυση εγκρίνεται από τον Έφορο. Τονίζεται όμως ότι, όταν το ύψος της ενίσχυσης είναι δυσανάλογο με το κόστος της υπηρεσίας που η ενίσχυση κατ' ισχυρισμόν στοχεύει να αντισταθμίσει, η ενίσχυση δεν μπορεί να εγκριθεί.

Επιπλέον, στην εν λόγω εγκύκλιο γίνεται αναφορά στα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να προσκομισθούν ενώπιον του Εφόρου ούτως ώστε να είναι σε θέση να αξιολογήσει ενισχύσεις με βάση τη συγκεκριμένη διάταξη.

III. Διάρκεια ισχύος των εγκεκριμένων προγραμμάτων δημόσιων ενισχύσεων/ατομικών δημόσιων ενισχύσεων

Ύστερα από διαβουλεύσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκρινίστηκε ότι η διάρκεια ισχύος των προγραμμάτων δημόσιων ενισχύσεων και ατομικών δημόσιων ενισχύσεων, τα οποία εγκρίθηκαν δυνάμει της σχετικής Νομοθεσίας και που θα συνεχίσουν να εφαρμόζονται και μετά την προσχώρηση της Κύπρου στην Ε.Ε., δε θα πρέπει να επεκτείνεται πέραν της ημερομηνίας κατά την οποία λήγει η ισχύς της αντίστοιχης κοινοτικής πράξης. Σχετικός κατάλογος με τη διάρκεια ισχύος των σχετικών κοινοτικών πράξεων έχει αποσταλεί σε όλες τις Αρμόδιες Αρχές.

IV. Επιπτώσεις από τη νέα φορολογική μεταρρύθμιση

Ορισμένα από τα προγράμματα δημόσιων ενισχύσεων, τα οποία υποβλήθηκαν στο Γραφείο και αξιολογήθηκαν κατά τα έτη 2001 και 2002, είχαν ως νομική τους βάση

διατάξεις οι οποίες καταργήθηκαν ως αποτέλεσμα της ψήφισης του νέου φορολογικού πακέτου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι κατά τη σύνταξη του πακέτου λήφθηκαν υπόψη οι αποφάσεις που εξέδωσε το Γραφείο και οι οποίες αφορούσαν φορολογικές απαλλαγές. Δύο προγράμματα ενισχύσεων που καταργήθηκαν με την ψήφιση του νέου φορολογικού πακέτου ήταν αυτά του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων αναφορικά με απαλλαγή από τη φορολογία για εισαχθέντα κέρδη στη Δημοκρατία από την παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών στο εξωτερικό και τον ειδικό τρόπο φορολογίας για κέρδη από την εξαγωγή επιτόπιων κατασκευαζόμενων ή παραγόμενων προϊόντων.

V. Ενσωμάτωση προγραμμάτων δημόσιων ενισχύσεων/ατομικών δημόσιων ενισχύσεων στη Συνθήκη Προσχώρησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε ως τελευταία ημερομηνία υποβολής προγραμμάτων δημόσιων ενισχύσεων και ατομικών δημόσιων ενισχύσεων, τα οποία η Κύπρος επιθυμούσε όπως συνεχίσει να εφαρμόζει μετά την προσχώρησή της στην Ε.Ε., την 4^η Οκτωβρίου 2002. Όσα τέτοια μέτρα έτυχαν της έγκρισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα ενσωματωθούν στη Συνθήκη Προσχώρησης. Συνολικά 31 προγράμματα δημόσιων ενισχύσεων/ατομικών δημόσιων ενισχύσεων, αφού αξιολογήθηκαν και εγκρίθηκαν και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα περιληφθούν στη Συνθήκη Προσχώρησης³.

B. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Κρίθηκε αναγκαία η τροποποίηση του άρθρου 2 του βασικού Νόμου ούτως ώστε να περιληφθεί στην ερμηνεία του όρου «δημόσια ενίσχυση» η προϋπόθεση ότι για να θεωρείται πως ένα μέτρο συνιστά δημόσια ενίσχυση πρέπει να επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ της Δημοκρατίας και των κρατών μελών της Ε.Ε. Η προϋπόθεση αυτή, αν και περιλαμβάνεται στο κοινοτικό κεκτημένο, δε συμπεριλήφθηκε στην αρχική νομοθεσία για να δοθεί ευρύτερη έννοια στον όρο «δημόσια ενίσχυση». Είχε, όμως, καταστεί επιτακτική η τροποποίηση αυτή, αφού η υφιστάμενη νομοθεσία είχε ως αποτέλεσμα το χαρακτηρισμό ορισμένων μέτρων ως δημόσιων ενισχύσεων με ενδεχόμενο την κατάργησή τους, ενώ εντός της Ε.Ε. τα μέτρα αυτά δε θεωρούνται δημόσιες ενισχύσεις³.

³ Βλ. Μέρος II, σημείο III της παρούσας Έκθεσης.

³ Βλ. Μέρος II, σημείο IV της παρούσας Έκθεσης.

Σύμφωνα με την υφιστάμενη Νομοθεσία, ο Έφορος καθορίζει ανά τριμηνία το επιτόκιο αναφοράς με γνωστοποίησή του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Θεωρώ αναγκαία την τροποποίηση της εν λόγω διάταξης ούτως ώστε το επιτόκιο αναφοράς να καθορίζεται ανά εξαμηνία. Με αυτόν τον τρόπο το επιτόκιο αναφοράς θα είναι πιο αντιπροσωπευτικό της τάσης των επιτοκίων που διαμορφώνονται στην αγορά.

Με την προσχώρηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε., μερικές από τις εξουσίες του Εφόρου, ειδικότερα αυτές που σχετίζονται με την αξιολόγηση της συμβατότητας των προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων με τη Νομοθεσία για τις δημόσιες ενισχύσεις, θα περιέλθουν στη δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εντούτοις, ο Έφορος Δημοσίων Ενισχύσεων θα συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή των κανόνων των δημόσιων ενισχύσεων σε κρατικό επίπεδο και μετά την ένταξη.

Τούτο άλλωστε είναι προφανές από τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου που αφορά την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης (τώρα άρθρα 87 και 88) αναφορικά με ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων δημόσιων ενισχύσεων που χορηγούνται βάσει απαλλακτικών κανονισμών (block exemptions) οι οποίες καθορίζονται εξαντλητικά στο άρθρο 1 του εν λόγω Κανονισμού και αφορούν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, την έρευνα και ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος, και την απασχόληση και κατάρτιση. Για όσες από αυτές τις κατηγορίες δημόσιων ενισχύσεων έχουν θεσπιστεί κοινοτικοί κανονισμοί δεν απαιτείται κοινοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά προβλέπεται μια συνοπτική διαδικασία έγκρισης και ένα εξειδικευμένο σύστημα ελέγχου για τα οποία είναι αρμόδιο το εκάστοτε κράτος μέλος.

Επίσης ο Έφορος θα παραμείνει ο αρμόδιος κρατικός αξιωματούχος για την τήρηση των κοινοτικών κανόνων που ισχύουν στην περίπτωση των ενισχύσεων τύπου de minimis.

Ανάμεσα στις αρμοδιότητες του Εφόρου που θα παραμείνουν εν ισχύ και μετά την ένταξή μας στην Ε.Ε. είναι και η συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών για τις δημόσιες ενισχύσεις και η κοινοποίησή τους στην προβλεπόμενη μορφή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πέραν όμως των πιο πάνω αρμοδιοτήτων που ο Έφορος θα διατηρήσει και μετενταξιακά, και οι οποίες προκύπτουν από την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου, θα ασκεί επίσης συμβουλευτικό ρόλο κατά τη σύνταξη νέων σχεδίων δημόσιων ενισχύσεων τα οποία θα υποβάλλονται για έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ούτως ώστε να είναι κατά το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό συμβατά με τους κοινοτικούς κανόνες των δημόσιων ενισχύσεων.

Είναι γι' αυτούς τους λόγους που το Γραφείο του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων θα πρέπει μετά την ένταξη να αναδιοργανωθεί πάνω σε μια νέα βάση. Πιο συγκεκριμένα θα πρέπει το νομοθετικό πλαίσιο να τύχει των απαραίτητων τροποποιήσεων που θα προκύψουν από τη μεταφορά αρμοδιοτήτων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Εκτός από την αλλαγή του ευρύτερου νομοθετικού πλαισίου θα πρέπει το Γραφείο να αποκτήσει και ένα πιο μόνιμο χαρακτήρα. Είναι επιβεβλημένο, κατά την άποψή μου, να στελεχωθεί με μόνιμο προσωπικό.

Προβαίνοντας σε αυτές ακριβώς τις μεταρρυθμίσεις το Γραφείο θα είναι σε θέση να ασκεί ουσιαστικό ρόλο και μετά την προσχώρηση της Δημοκρατίας στην Ε.Ε. Ενισχυτικό της αναγκαιότητας διατήρησης του Γραφείου αποτελεί και η πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως αυτή επισημάνθηκε κατά τη διάρκεια διάφορων συνεδρίων στα οποία το Γραφείο συμμετείχε, να θεσμοθετήσει τη σύσταση αντίστοιχων Γραφείων και στα υφιστάμενα κράτη μέλη.

10. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εισαγωγή του θεσμού του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων στην Κύπρο έγινε μέσα στα πλαίσια της επιτακτικής ανάγκης για υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου για τον ανταγωνισμό και πιο συγκεκριμένα στον τομέα των δημόσιων ενισχύσεων.

Η Ε.Ε., αναγνωρίζοντας τη θεμελιώδη σημασία που έχει η εφαρμογή συστήματος ελέγχου των δημόσιων ενισχύσεων για την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς, ζητά από τις υποψήφιες χώρες όπως, προενταξιακά, εισαγάγουν στη νομοθεσία τους κανόνες αντίστοιχους με τους δικούς της και τους εφαρμόσουν.

Για το προσωρινό «κλείσιμο» του Κεφαλαίου για τον Ανταγωνισμό, πέραν της ύπαρξης του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου και της διοικητικής ικανότητας για εφαρμογή του κεκτημένου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε ως προϋπόθεση και την ύπαρξη αξιόπιστου μητρώου για την εφαρμογή του κεκτημένου στον τομέα αυτό. Για ικανοποίηση του τελευταίου απαιτείτο, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, η έκδοση σημαντικού αριθμού αποφάσεων από τον Έφορο, καθώς επίσης και η ενδεδειγμένη αξιολόγηση δείγματος των αποφάσεων αυτών από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού ούτως ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός ικανότητας του Γραφείου για ορθή εφαρμογή του κεκτημένου στον τομέα των δημόσιων ενισχύσεων.

Συνεπώς, πρωταρχικός στόχος του Γραφείου από την εγκαθίδρυση του ήταν η ικανοποίηση όλων των πιο πάνω προϋποθέσεων για να καταστεί δυνατό το «κλείσιμο» του εν λόγω Κεφαλαίου, στόχος που απαιτούσε εντατική εργασία και υψηλή αποδοτικότητα του Γραφείου. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού κοινοποιήσεων ενισχύσεων –ενδεικτικά μέσα στο πρώτο εξάμηνο λειτουργίας του Γραφείου είχαν κοινοποιηθεί στο Γραφείο πέραν των 400 προγραμμάτων ενισχύσεων και ατομικών ενισχύσεων– σε συνδυασμό με τη σταδιακή στελέχωση του Γραφείου –κατά το έτος 2001 το επιστημονικό προσωπικό του Γραφείου απαρτιζόταν μόνο από τέσσερα άτομα– η επίτευξη του στόχου προϋπόθετε σκληρή εργασία και μεγάλη αφοσίωση στην αποστολή.

Ο μεγάλος αριθμός αποφάσεων που εκδόθηκαν μέχρι το τέλος του 2002 είναι αποτέλεσμα τόσο της υπερπροσπάθειας του προσωπικού του Γραφείου –επιστημονικού και γραμματειακού– όσο και της αгаστής συνεργασίας η οποία αναπτύχθηκε ανάμεσα στο Γραφείο και στις Αρμόδιες Αρχές. Σε αυτό συνέτεινε η εντατική εκστρατεία ενημέρωσης όλων των φορέων αναφορικά με το θεσμό του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων την οποία ανέλαβε το Γραφείο από τις πρώτες κιόλας μέρες της σύστασής του.

Τέλος, είναι αξιοσημείωτο ότι, ύστερα από επίπονες προσπάθειες, η Κύπρος κατάφερε να κλείσει το Κεφάλαιο του Ανταγωνισμού τον Ιούνιο του 2002, δηλαδή σε ένα χρόνο περίπου από τη δημιουργία του Γραφείου του Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων.

11. ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΕΙ Η ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

I. Από την 1 Ιανουαρίου μέχρι και τις 29 Απριλίου 2003 κοινοποιήθηκαν στο Γραφείο 19 προγράμματα ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις. Κατά την ίδια περίοδο εκδόθηκαν 32 αποφάσεις.

II. Εφόσον η παρανομία στην οποία αναφερόταν η εμπειριστατωμένη γνώμη (μέρος 8.Γ. σημείο VII πιο πάνω) δεν ήρθη μέσα στα χρονικά πλαίσια που καθορίστηκαν, στις 3 Φεβρουαρίου 2003 ο Έφορος Δημοσίων Ενισχύσεων υπέβαλε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας έκθεση, δυνάμει του άρθρου 13 του Νόμου, στην οποία εισηγήθηκε τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την άρση της παρανομίας. Επίσης, ο Έφορος, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχονται δυνάμει του άρθρου 13(2) του Νόμου εξέδωσε γνωστοποίηση που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας της 21ης Φεβρουαρίου 2003, και αφορούσε την παράλειψη του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων να άρει την παρανομία.

III. Τα 31 προγράμματα δημόσιων ενισχύσεων/ατομικές δημόσιες ενισχύσεις, που αναφέρονται στο μέρος 9.Α. σημείο V της παρούσας έκθεσης, έχουν ήδη ενσωματωθεί στη Συνθήκη Προσχώρησης που υπογράφηκε στις 16 Απριλίου 2003 στην Αθήνα.

IV. Η τροποποίηση της Νομοθεσίας, που αναφέρεται στο μέρος 9.Β. της παρούσας έκθεσης και αφορά την ερμηνεία του όρου «δημόσια ενίσχυση», έχει ψηφιστεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 31 Ιανουαρίου 2003 (Ν.10(Ι)/2003).